

3.11.2025

KELA 11185/2025

Julkinen

Eduskunnan sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi

Viite: Sivistysvaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 5.11.2025, HE 143/2025 vp

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 143/2025 vp) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakiä, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, oppivelvollisuuslakia sekä opiskelija- ja tutkijalakia. Esityksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjille avattaisiin mahdollisuus myydä tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta siten, että koulutettavina ovat EU:n ja ETA:n kansalaiset. Kolmansista maista tuleville opiskelijoilla olisi lukuvuosi- maksut lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Kyseiset opiskelijat eivät voisi olla jatkossa valtionosuusrahoituksen perusteena. Oppivelvollisuuslain soveltamisalaa tarkennettaisiin rajaamalla soveltamisalan ulkopuolelle kolmansista maista tulevat Suomessa opiskelutarkoituksessa oleskelevat henkilöt. Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin lisättäisiin säännökset koulutuksen järjestäjien tiedonsaantioikeudesta hakijan ja opiskelijan oleskelulupatietoihin sekä koulutuksen järjestäjien oikeudesta luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja Maahanmuuttovirastolle. Opiskelija- ja tutkijalakia muutettaisiin siten, että oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten edellyttäisi koulutuksen järjestäjän määräämien maksujen suorittamista.

Kela kunnioittaen lausuu tilauskoulutukseen ehdotetusta muutoksesta ja oppivelvollisuuslain soveltamisalan rajaamisesta seuraavaa:

Julkinen

Tilauuskoulutus ja opintoetuudet

Opintotukilain 1 §:n perusteella opintotukeen ei ole oikeutta opiskelijalla, joka tulee Suomeen ensisijaisesti opiskelutarkoituksessa. Opintotukea ei myönnetä opiskelijalle, joka tulee Suomeen ensisijaisesti suorittamaan koulutusta ei myöskään silloin, kun kyse on tilauuskoulutuksesta.

Koulumatkatukilain 2 §:n 3 momentin perusteella koulumatkatukeen ei ole oikeutta maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen opiskelijalla. Koulumatkatukea ei myönnetä opiskelijalle, joka tulee Suomeen suorittamaan tilauuskoulutusta.

Kela kannattaa ehdotusta, että koulutuksen järjestäjät olisivat velvollisia tiedottamaan tilauuskoulutuksen opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Kela toivoo, että tiedottaminen sisältäisi myös tietoa Suomen sosiaaliturvasta erityisesti tilauuskoulutukseen tulleen opiskelijan näkökulmasta. Kelan asiantuntijuutta on mahdollista hyödyntää ohjeistuksen laadinnassa.

Oppivelvollisuuslain rajaus

Hallituksen esityksen kohdassa 4.2.9 on todettu: ”Esimerkiksi suomalaisille opiskelijoille tarkoitetut sosiaalietuudet eivät kuulu kolmansista maista opiskelutarkoituksessa Suomeen tuleville.”

Koulumatkatukilain 2 §:n 1 momentin mukaan koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva, oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti mainitun lain 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kolmansien maiden opiskelijat, jotka ovat oppivelvollisuuslain soveltamisalan piirissä, voivat saada koulumatkatukea, vaikka tulisivat Suomeen ensisijaisesti opiskelutarkoituksessa.

Kela pitää tarkoituksenmukaisena, että opiskelutarkoituksessa Suomeen kolmansista maista tulevat opiskelijat eivät voisi ehdotetun oppivelvollisuuslain rajauksen myötä saada enää koulumatkatukea, kuten eivät voi saada opintotukeakaan. Rajaus ei aiheuttaisi muutoksia Kelan etuusjärjestelmiin, koska Kela saa Opetushallituksen oppivelvollisuusrekisteristä tiedon siitä, onko koulumatkatukea hakeva opiskelija oikeutettu oppivelvollisuuslain 16 §:n mukaiseen maksuttomaan koulutukseen vai ei.

Julkinen

Lisäksi Kela toteaa, että EU- tai ETA-maiden tai Sveitsin kansalaiset voisivat jatkossakin saada koulumatkatukea muuhun kuin tilauskoulutukseen, vaikka he tulisivat Suomeen ensisijaisesti opiskelutarkoituksessa, koska he olisivat hallituksen esityksen perusteella edelleen oppivelvollisuuslain soveltamisalan piirissä ja oikeutettuja maksuttomaan koulutukseen, jos he saavat Suomesta kotikunnan alle 18-vuotiaina.

Kelan etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön opintotukiryhmä

Piia Kuusisto
etuuspäällikkö